

סיכום לפרק "חמש עשרה נשים"

האם החליצה היא בכחינת הפקעה בלבד של מצות הייבום, או שהיא כשלעצמה נעשית כעין ייבום והיא משנה את היחס בין היבמה והאחים.

הפְטוֹר של הצרות שנוי היה במחלוקת בית שמאי ובית הלל, ובפרק זה נתבררו גם דברים שונים ביחס למחלוקת זו (כגון השאלה: האם אף עשו בית שמאי כדבריהם או שהיתה מחלוקתם עיונית בלבד), וגם כמה בעיות חשובות ביחס לצד ההלכתי שבמחלוקת זו: אימתי, וכאיזו מדה, חל האיסור של "לא תגודדו", המתפרש כאיסור לבנות שיטות ודרכים שונות הלכה למעשה.

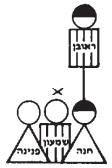
בפרק זה נידונו בהרחבה שלוש בעיות, שכולן מתחילות בדין יבמות וצרותיהן, אבל יש להן משמעות וחשיבות כוללת.

כלל גדול הוא בהלכה שמצות עשה דוחה מצות לא-תעשה, ולכאורה עצם מצות הייבום היא דוגמה לכלל זה, שהרי מצות עשה של ייבום דוחה לא-תעשה חמור (שיש בו כרת) של איסור אשת-אח. אלא שהעיון בדברים מראה את פרטי הדינים בנושא זה, שמצות עשה דוחה רק מצות לא-תעשה סתם, ושמצות עשה דוחה רק במקום שאי אפשר לקיים את שתי המצוות כאחת, ושאינן עשה דוחה את לא-תעשה ועשה.

הדיון במקורות לגבי הפְטוֹר של הצרות הביא לא רק לחיפוש הלימוד במקרא לענין זה אלא גם לכירור מסוים של השאלה:

חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן

בתו

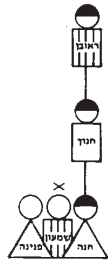
שמעון נשא את חנה, בתו של אחיו ראובן, לאשה, ולשמעון היתה גם אשה אחרת, פנינה. אם שמעון מת בלא בנים ושתי נשיו של שמעון נופלות לפני ראובן לייבום – לא רק חנה בת ראובן פטורה מן הייבום, אלא אף צרתה פנינה. לור' גם ציור בעמי' 110.

בת בתו

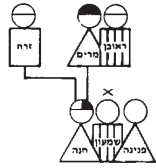
שמעון נשא לאשה את עדה בת חנה בת ראובן ואחיו שמעון. אם שמעון מת בלא בנים ושתי נופלות לייבום לפני ראובן – לא רק עדה בת חנו, אלא אף צרתה צלה פטורה מן הייבום.

בת בנו

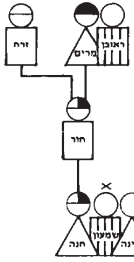
שמעון נשא לאשה את חנה בת חנו בן ראובן ואחיו שמעון. אם שמעון מת בלא בנים ונפלו נשיו לייבום לפני ראובן – גם חנה בת בנו וגם צרתה פטורות מן הייבום.

בת אשתו

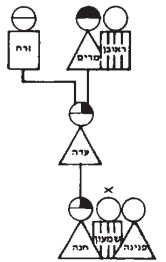
שמעון נשא לאשה את חנה, בתה של מרים מבבלה הקודם, זרה, כאשר מרים היא עתה אשת אחיו ראובן. במות שמעון בלא בנים נופלות נשיו שמעון לייבום לפני ראובן. חנה פטורה מן הייבום משום שהיא בת אשתו של ראובן, ופנינה – משום שהיא צרת בת אשתו.

בת בנה

ראובן נשא לאשה את מרים ולה יש בן, חור, מבבלה הקודם. ואילו שמעון אחיו ראובן נשא את חנה בת חור. במות שמעון בלא בנים ושתי נופלות לייבום לפני ראובן – גם חנה בת בנה של אשתו וגם פנינה צרתה פטורות מן הייבום.

בת בתה

ראובן נשא לאשה את מרים ולה בת מבבלה הקודם ושמה עדה. שמעון אחיו ראובן נשא את חנה בת עדה לאשה. במות שמעון ושתי נופלות לייבום לפני ראובן – חנה פטורה מן הייבום משום שהיא בת בתה של אשת צרתה, ומשום שהיא צרתה.

חמותו

ראובן נשא לאשה את מרים בת חנה אשת אחיו שמעון. במות שמעון נופלות חנה ופנינה לפני ראובן. חנה פטורה מן הייבום משום שהיא חמותו של ראובן, ומינה – משום שהיא צרתה של חנה.

אם חמותו

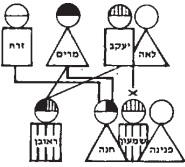
ראובן נשא את מיכל בת עדה בת חנה אשת שמעון אחיו. במות 'שמעון בלא בנים נופלות לפני ראובן חנה ופנינה. חנה פטורה מן הייבום משום שהיא אם חמותו של ראובן, ומינה – משום שהיא צרתה.

אם חמיו

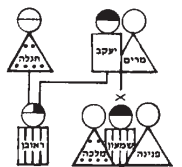
שמעון נשא לאשה את חנה, ואחיו ראובן נשא את מיכל בת זרה בן חנה. במות שמעון בלא בנים נופלות לפני ראובן לייבום חנה ופנינה. חנה פטורה מן הייבום משום שהיא אם של חמיו, זרה, ומינה משום שהיא צרת אם חמיו.

אחותו מאמו

יעקב נשא לאשה את לאה והוליד ממנה את שמעון. יעקב נשא גם אשה אחרת, מרים, ולה בת מבבלה הקודם, זרה, ושמה חנה. ליעקב ומרים נולד בן ושמו ראובן. שמעון בן יעקב נשא לאשה את חנה שאינה קרובתו (שהרי היא רק בת אשת אביו). במות שמעון בלא בנים נופלות נשיו שמעון לפני ראובן. חנה אשת שמעון היא אחותו של ראובן מאחר שהם בני אשה אחת, מרים, ולכן היא פטורה מן הייבום. וכמה פטורה גם צרתה פנינה.

אחות אמו

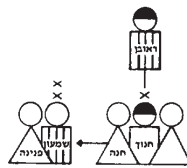
יעקב נשא אשה ושמה מרים והוליד ממנה את שמעון. כמו כן נשא יעקב אשה אחרת ושמה חנה והוליד ממנה את ראובן. שמעון נשא את מלכה (אחותו אשת אביו) ומת בלא בנים ושתי נופלות לייבום לפני ראובן. מלכה פטורה מן הייבום משום שהיא אחותה של חנה אמו וכמה פטורה גם צרתה פנינה.

אחות אשתו

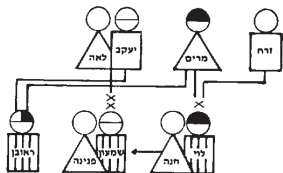
האחים ראובן ושמעון נשאו שתי אחיות מלכה וחנה. במות שמעון בלא בנים נופלות נשיו מלכה ופנינה לפני ראובן. מלכה פטורה מן הייבום משום שהיא אחותה של חנה (אשת ראובן), ומינה – משום שהיא צרתה.

כלתו

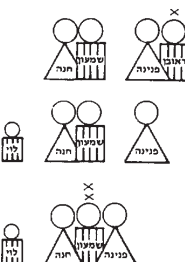
לראובן היה בן ושמו חנוך שהיה נשוי לאשה ושמה חנה. לאחר מותו של חנוך נשא שמעון (אחיו של ראובן) את חנה. עם מותו של חנוך, כיון שהיתה בעבר כלתו של ראובן, אסורה על ראובן לעולם, ולכן היא פטורה מן הייבום וכן פטורה גם צרתה פנינה.

אשת אחיו מאמו

יעקב נשא אשה ושמה מרים, ולה היה בן, לוי, מבבלה הקודם וזרה. ליעקב ומרים נולד בן ושמו ראובן. ליעקב הייתה גם אשה אחרת ושמה לאה והוליד ממנה חנוך ושמעון. לוי נשא לאשה את חנה ומת. לאחר מותו נשא שמעון, בנו של יעקב, את חנה (שהיא מותרת לו, שהרי לוי אינו נשוי לאשה ושמה חנה). לאחר מותו של חנוך נשא שמעון (אחיו של ראובן) את חנה. עם מותו של חנוך, כיון שהיתה בעבר כלתו של ראובן, אסורה על ראובן לעולם, ולכן היא פטורה מן הייבום וכן פטורה גם צרתה פנינה.

אשת אחיו שלא היה בעולמו

ראובן ושמעון הם אחים מאב, ראובן היה נשוי לפנינה ומת. אחרי מותו נולד אח שלישי, לוי. עבד לוי מינה היא 'אשת אחיו שלא היה בעולמו'. לכן, אם אחר כך ייבם שמעון את פנינה ומת בלא בנים, מכל מקום פנינה אסורה על לוי משום שבמשך זמן מסוים (כיון לידת לוי ומעשה הייבום של שמעון) היתה אסורה על לוי משום 'אשת אחיו שלא היה בעולמו'. ואף חנה צרתה נפטרת מן הייבום. לוי' בעמי' 81 אפשרויות אחרות ודיון בנושא זה.

